

УДК 342.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.3.2>

ВИТОКИ АНАЛІТИЧНОЇ РОЗВІДКИ

Кардашевський Ю.Р.,

доктор філософії у галузі права,

Одеський державний університет внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8940-6384>

Кардашевський Ю.Р. Витоки аналітичної розвідки.

У статті акцентовано увагу на питаннях реформування правоохоронної діяльності на основі упровадження нової моделі Intelligence-led Policing (ILP) – поліцейська діяльність, керована аналітичною розвідкою. Ключовим акцентом залишається зміст та характерні особливості безпосередньо аналітичної розвідки.

Розглянуто історичні витоки аналітичної розвідки як терміну, так і діяльності в різних суспільних сферах. Акцентовано на історичній закономірності використання аналітичної розвідки у правоохоронній діяльності. З метою розкриття змісту проаналізовано особливості становлення аналітичної розвідки у Франції та Великій Британії. Вказано на історичність обґрунтування цінності аналітичної розвідки шляхом перевірки як її достовірності, так і доброчесності джерела. Зазначено, що розвідувальні звіти активно збиралися і класифікувалися за допомогою складної системи картотек і розвідувальних файлів. Така робота підтримувалась спеціальною групою офіцерів розвідки та сприяла систематичному зіставленню, оцінці та аналізу даних. Водночас, поліцейська діяльність та розслідування на основі розвідданих потенційно гальмувалися і, до певної міри, були призупинені культурним протекціонізмом і відсутністю достатньо розвинених баз даних.

Поступово термін «поліцейська діяльність, керована аналітичною розвідкою» (ILP) розширився і охопив його сучасне застосування – використання аналітики у загальному менеджменті поліції (а не тільки спеціалізованими підрозділами), включаючи аспекти запобігання злочинності на територіях громад, порушення громадського порядку і підтримання громадської безпеки. Описано процеси становлення ILP у Великій Британії та США. Розкрито зміст основних заходів та ключових елементів ILP, що потребують виконання та дотримання певних вимог. Акцентовано увагу на визначені місії аналітичної розвідувальної функції у діяльності правоохоронних органів, стандартах аналітичної розвідки та вимогах щодо фаховості аналітиків.

Ключові слова: поліцейська діяльність, аналітична розвідка, поліцейська діяльність, керована аналітичною розвідкою, ILP, Національна розвідувальна модель, NIM.

Kardashevsky Y.R. The origins of intelligence.

The article focuses on the issues of reforming law enforcement through the introduction of a new model of Intelligence-Led Policing (ILP). The key emphasis is on the content and characteristics of analytical intelligence itself.

The author examines the historical origins of intelligence, both as a term and as an activity in various social spheres. The author emphasizes the historical regularity of the use of intelligence in law enforcement. In order to reveal the content, the author analyzes the peculiarities of the formation of intelligence in France and the United Kingdom. The author points out the historicity of justifying the value of intelligence by verifying both its reliability and the integrity of the source. It is noted that intelligence reports were actively collected and classified using a complex system of filing cabinets and intelligence files. This work was supported by a special group of intelligence officers and facilitated the systematic collation, evaluation and analysis of data. At the same time, intelligence-led policing and investigations were potentially hampered and, to some extent, halted by cultural protectionism and the lack of sufficiently developed databases.

Gradually, the term «intelligence-led policing» (ILP) has expanded to include its modern application – the use of analytics in general police management (not just specialized units), including aspects of

community crime prevention, public order and public safety. The processes of ILP development in the UK and the USA are described. The content of the main activities and key elements of ILP that require implementation and compliance with certain requirements is revealed. Attention is focused on the defined mission of the intelligence function in the activities of law enforcement agencies, intelligence standards and requirements for the professionalism of analysts.

Key words: policing, intelligence, Intelligence-led Policing, ILP, National Intelligence Model, NIM.

Постановка проблеми. Перед правоохоронними органами все більш складними є сучасні виклики. Водночас у суспільстві значно зросли вимоги щодо підвищення ефективності та результативності діяльності органів правопорядку. Саме у відповідь на нові виклики сучасними розвиненими правоохоронними системами розроблена нова модель Intelligence-led Policing (далі ILP). Ця модель не тільки забезпечує сучасний підхід до ідентифікації та планування заходів протидії зростаючим транснаціональним загрозам, таким як тероризм та організована злочинність, але також застосовується до проактивного та оперативного планування за будь-яким напрямом діяльності органів правопорядку, зокрема і правоохоронним менеджментом [1; 2]. Водночас залишаються питання методологічного характеру, зокрема щодо змісту терміна «intelligence», сприйняття його в контексті зазначеної моделі, забезпечуючи тим самим об'єктивність та повноту імплементації моделі ILP в Україні.

Метою статті є ретроспективний аналіз витоків та формування сучасної інтерпретації терміну «intelligence» з акцентом на змістовних характеристиках у контексті сучасної моделі правоохоронної діяльності – Intelligence-led Policing.

У даному контексті важливим є напрацювання системи знань щодо характерних особливостей інноваційних підходів у правоохоронній діяльності, зокрема усвідомлення сучасних трендів та реального пізнання сутності нових підходів в організації діяльності органів правопорядку, місця аналітики в процесі вироблення та ухвалення рішень, що дасть можливість сформувати відповідний базис подальшого упровадження новацій правоохоронної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Упровадження та розвиток в Україні моделі правоохоронної діяльності, керованої аналітичною розвідкою (*Intelligence-led Policing – ILP*) [3; 4], передбачає, перш за все, розуміння її не лише як певної процедури аналітичного процесу, а системне та комплексне сприйняття її як нової філософії правоохоронного менеджменту. Наразі, вивчення професійних витоків «intelligence», врахування сутнісних характеристик, є відповідним моментом процесу успішної імплементації ILP в Україні.

Правоохоронна практика передбачає широке застосування різноманітних процесів протидії злочинності, ключовою ланкою яких є робота аналітиків правоохоронних органів, про що зазначають у своїх публікаціях зарубіжні вчені та фахівці, зокрема Коуп [5], Реткліфф [6], Хітон [7], Петерсон [8], Магауайр та Джон [9]. Водночас, збір та використання розвідувальної інформації не є новою концепцією, як і не є специфічною прерогативою поліції та кримінальних розслідувань. Вона має глибоке історичне коріння і використовувалася, хоча і в нестандартній та відносно рудиментарній формі, ще до створення відділів кримінальних розслідувань і задовго до зародження поліції.

Автори з історії цього специфічного напрямку щодо збору і використання розвідувальної інформації наводять різні приклади: у військових цілях – Сунь-цзи (6 століття до н.е.) [10]; для забезпечення національної безпеки – Волсінгем (бл. 1532–1590 рр.) [11]; для політичних цілей – Макіавеллі (1469-1527 рр.) [12, с. 199].

За одним і наведених прикладів, Френсіс Волсінгем активно вербував інформаторів, таким чином збираючи і узагальнюючи розвідувальну інформацію для прямих розслідувань, що стосувалися «державної безпеки». У листі до Сесіла в 1568 році він писав «...зважаючи поточні протести проти довіри до партії, від якої він [інформатор] походить, найбільше значення має природа питання» [11, с. 36]. Очевидно, що він намагався обґрунтувати «цінність» розвідки (intelligence) шляхом перевірки як її достовірності, так і добросовісності джерела – потенційно це стало основою як для системи оцінки 4x4, так і для розвиненої системи 5x5x5 [13]. Однак стандартизоване використання розвідки щодо злочинів (на відміну від розвідки переважно для військових, політичних цілей і цілей національної безпеки) можна достовірно простежити у Франції 17-го сторіччя.

Перший префект поліції, генерал-лейтенант Рейні, призначений у 1667 році і обіймав цю посаду майже тридцять років, встановив широкий моніторинг і спостереження за населенням Парижа,

зібравши значну мережу інформаторів і створивши вражаючий архів інформації та розвідувальних даних [14; 15]. Цей процес продовжувався і повільно розвивався, його наслідували в інших європейських столицях, проте Франція залишалася в авангарді активного збору і використання «intelligence» в поліцейських цілях.

У 1820-х роках Відок, як голова Паризького сурету, запровадив модель розвідки, яка включала складну систему спостереження і збору розвідувальної інформації про підозрюваних злочинців, «реакціонерів» і «анархістів» [16]. Ці розвідувальні звіти активно збиралися і класифікувалися за допомогою складної системи картотек і розвідувальних файлів; ця «паперова база даних», підтримувана спеціальною групою «офіцерів розвідки», сприяла систематичному зіставленню, оцінці та аналізу. Збереглися докази того, що слідчі (агенти) отримували завдання, керувалися і координувалися з використанням високоякісних розвідувальних продуктів [15].

У Великій Британії, у діяльності поліції ще в 1829 році, «збір розвідданих вважався важливим» [10, с. 27], а з розвитком поліції до середини XIX сторіччя організований і систематичний збір розвідданих сприймався як виняткова прерогатива детективів, які згодом перетворилися на підрозділи карного розшуку і спеціалізовані підрозділи [17]. Спеціальний ірландський загін, створений для протидії організації вибухів Ірландським рухом за незалежність у Лондоні, швидко перейняв і застосував проактивні методи збору розвідувальної інформації [18; 19]. Однак, всі дивіденди від поліцейської діяльності та розслідувань на основі розвідданих потенційно гальмувалися і, до певної міри, були призупинені культурним протекціонізмом і відсутністю достатньо розвинених баз даних (архівів з можливістю пошуку); як правило, вони поклалися на картотеки і паперовий Генеральний реєстр [20]. На рівні підрозділів робота з розвідувальною інформацією часто була виключною прерогативою карного розшуку або одного офіцера поліції в уніформі, «збирача», чия особистість, компетентність і мотивація домінували в процесі збору, зберігання і розповсюдження розвідувальної інформації на місцевому рівні [21; 22]. Існують чіткі докази того, що значні обсяги інформації та розвідувальних даних були зібрані (хоча і у відносно примітивних системах), але, як видається, рідко використовувалися всередині організації [23]. На той час, Хорват та ін. [24, с. 9] зазначають, що на процеси розслідування, відносно, не впливали зміни в поліцейській діяльності, в тому числі зміни у вимогах до поліцейських, проблеми зростання злочинності і технологічний прогрес.

Системи «intelligence» (аналітичної розвідки) [3; 4] в поліції впроваджувалися відносно повільно, а взаємодоповнюючі процеси розширювалися лише з подальшим заохоченням і керівництвом з боку Міністерства внутрішніх справ і АСРО [25; 26; 27]. Хоча системи, процедури і процеси аналітичної розвідки розвивалися в рамках спеціалізованих підрозділів, спочатку здавалося, що вони мали обмежений вплив на основну поліцейську діяльність [28, с. 200]. Поступово термін «поліцейська діяльність, керована аналітичною розвідкою» (ILP) розширився і охопив його сучасне застосування – використання аналітики у загальному менеджменті поліції (а не тільки спеціалізованими підрозділами), включаючи аспекти запобігання злочинності на територіях громад, порушення громадського порядку і підтримання громадської безпеки, як і у концепції патрульної поліції [29]. В 1990-х роках з'явилися два помітні результати розвитку аналітичної розвідки: проект «Системи для розслідування і розвитку» (Systems for Investigation and Development) [10, с. 33] і кампанія «Кентська проактивна поліцейська діяльність» (Kent Pro-active Policing) у 1993 році [9], причому систематичне отримання розвідданих регулярно використовувалося для інформування керівництва щодо низки поліцейських заходів як на стратегічному, так і на тактичному (оперативному) рівнях, у тому числі для розгортання патрульної поліції [30]. Низка служб прийняли моделі, подібні до зазначеного проекту та ініціатив поліції графства Кент, використовуючи продукти аналітичної розвідки для виконання завдань патрульної поліції та поліції на рівні громади [31]. Результатом цього стала розробка Національної розвідувальної моделі (National Intelligence Model – NIM), яка стала обов'язковою бізнес-моделлю для всіх поліцейських сил Великої Британії [32].

Водночас, на американському континенті у 1998 році Міжнародна асоціація керівників поліції (*International Association of Chiefs of Police – IACP*) акцентувала увагу щодо аналітичної розвідки у виданні «*Model Policy on Intelligence*» [33, с.15]. На той час, така політика визначала стандарти для більш ніж 17.350 правоохоронних підрозділів у США. Нею визначалося, що місія аналітичної розвідувальної функції полягає в тому, щоб збирати інформацію з усіх джерел у спосіб, який відповідає закону, та здійснювати аналіз інформації на тактичному та стратегічному рівнях щодо

наявності, ідентифікації, можливостей окремих підозрюваних у злочинах, або компаній загалом, а також для досягнення цілей/пріоритетів, у сфері запобігання злочинам та правозастосування, визначених цим органом [34, с. 1].

Наприкінці 2001 року, після терактів 11 вересня в США, Міжнародна асоціація начальників поліції (ІАСР) провела свою щорічну конференцію, де проводилися зустрічі та обговорювалися питання щодо правоохоронних заходів у відповідь на терористичний виклик [33]. Основна ідея саміту стосувалася обміну аналітичними розвідувальними даними. Зазначену ідею було розвинуто у березні наступного року на зустрічі фахівців аналітичної розвідки. Основна увага зосереджувалась на британській моделі National Intelligence Model (NIM), яка передбачала довгострокові переваги інтегрованої системи розвідки органів правопорядку, поєднуючи розвідувальні, профілактичні та правоохоронні дії на місцевому, регіональному та національному рівнях [35, с. 12].

Загалом, американська ініціатива визначила певні стандарти подальшого розвитку аналітичної розвідки:

забезпечення сумісності стандартів політики, інструкцій і операційних процедур щодо подальшого розвитку й інтеграції існуючих аналітичних розвідувальних систем;

встановлення на національному рівні стандартів аналітичної роботи, освіти та формування відповідних спроможностей на місцевому, регіональному та федеральному рівнях, зокрема щодо оцінки загроз і підтримки правоохоронного курсу протидії злочинам;

співпраця з місцевими, регіональними та федеральними навчальними закладами, провайдерами тренінгів щодо внесення змін в тренінгові програми на підтримку нових цілей;

співпраця на усіх рівнях щодо усунення нормативно-правових перешкод, які обмежують обмін даними [36].

Акцентуючи увагу на змісті аналітичної розвідки в системі поліцейської діяльності варто згадати Уітакера [37, с. 67], який стверджував, що кримінальна аналітична розвідка – це все, що є продуктом «розвідувальної роботи», результатом «систематичного і цілеспрямованого збору, сортування, пошуку, аналізу, інтерпретації та захисту інформації». Згодом було акцентовано на тому, що це «інформація, зібрана, проаналізована та/або поширена з метою передбачення, запобігання або моніторингу злочинної діяльності» [38, с. 4]. Це визначення визнає, що аналітична розвідка виникає як інформація, яка пройшла певну обробку з конкретною метою. Однак Браун [39, с. 340] надає більш стисле тлумачення і стверджує, що це «інформація, яка є значущою або потенційно значущою для розслідування».

Наразі, корисна аналітична розвідка зазвичай складається з аргументованих висновків, припущень та обґрунтованих суджень, що ґрунтуються на зборі та аналізі достатньо достовірної інформації [38, с. 3]. Розвідка є або повинна бути чимось більшим, ніж припущення, але не завжди може бути достовірною (або встановленим фактом). Петерсон [40, с. 27] запропонувала додаткове визначення: «У більшості випадків аналітична розвідка складається з оцінок широкого спектру необробленої інформації, яка забезпечує основу для обґрунтованих суджень і, в цілому, створює достатньо інформації, з якої можна зробити обґрунтовані умовиводи і висновки».

Висновки. Таким чином, проведений ретроспективний аналіз витоків та формування сучасної інтерпретації терміну «intelligence» вказує на еволюційні зміни у розумінні змісту та професійному використанні аналітичної розвідки в правоохоронній діяльності. Порівнюючи змістовність змін, що привносились у роботу поліцейських, є достатньо підстав стверджувати, що модель «Intelligence-led Policing» (ILP) виникла саме завдяки професійному пошуку в системі правоохоронної діяльності, зокрема в поліції Великої Британії та США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. OSCE Guidebook Intelligence-Led Policing (2017). TNTD/SPMU Publication. Series Vol. 13. Vienna.
2. Користін О.Є., Пефтієв Д.О., Пеньков С.В., Некрасов В.А. *Довідник керівника поліції – поліцейська діяльність, керована розвідувальною аналітикою / ILP*. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 120 с.
3. Користін О.Є., Денисенко Б.А. Зміст та інтерпретація терміна «intelligence» в контексті моделі Intelligence-led policing (ILP). *Південноукраїнський правничий часопис*. № 1. 2023. С. 72–79. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.1.13>.

4. Користін О., Денисенко Б. Розділ 23. Методологічні засади OSINT. Реалізація філософії «Intelligence-led Policing» в системі кримінального аналізу Національної поліції України: монографія / Користін О., Швець Д., Бутко Б., Денисенко Б. та ін., за заг. ред. Користіна О.Є. Київ: «ВАЙТ», 2024. 504 с. (С. 371–383).
5. Cope, Nina (2004). Intelligence-led Policing or Policing-led Intelligence? Integrating Volume Crime Analysis into Policing. *British Journal of Criminology*, 44 (2), 188–203.
6. Ratcliffe, Jerry (2002). *Intelligence-Led Policing and the Problems of Turning Rhetoric into Practice*. Policing and Society.
7. Heaton, Robert (2000). The Prospects for Intelligence-Led Policing: Some Historical and Quantitative Considerations. *Policing and Society*, 9, 337–356.
8. Peterson, Marilyn (2005). *Intelligence-Led Policing: The New Intelligence Architecture*. Washington: US Department of Justice.
9. Maguire, M. and John, T. (1995). *Intelligence, Surveillance and Informants: Integrated Approaches*. London: Home Office.
10. Grieve, J. (2004). Developments in UK Criminal Intelligence. In J. Ratcliffe (Ed.) *Strategic Thinking in Criminal Intelligence* (2nd Ed.). Annandale: New South Wales Federation Press, 25–36.
11. Wilson, D. (2007). *Sir Francis Walsingham: A Courtier in an Age of Terror*. New York, Basic Books.
12. John, T. & Maguire, M. (2007). Criminal Intelligence and the National Intelligence Model. In T. Newburn, T. Williamson & A. Wright (Eds.), *Handbook of Criminal Investigation*. Cullompton: Willan Publishing, 199–225.
13. Користін О., Кирилюк О. Основи аналітичної розвідки в системі державної безпеки. Київ: НА СБ України. 2023. 144 с.
14. University Francais. (2010). La Reynie, Gabriel Nicolas De (1625–1709). Retrieved from <http://www.universalis.fr/encyclopedie/gabriel-nicolas-de-lareynie/>
15. Heulillet, H. (2001). *Basse Politique Haute Police*. Paris: Fayard.
16. Morton, J. (2005). *The First Detective: The Life and Revolutionary Times of Eugene-Francois Vidocg, Criminal, Spy and Private Eye*. London: Trafalgar Square.
17. Morris, R. (2007). History of criminal investigation in T. Newburn, T. Williamson and A Wright (Eds.), *Handbook of Criminal Investigation*. Cullompton: Willam, 15–40.
18. Critchley, T. (1978). *A History of Police in England & Wales*. London: Constable.
19. Ascoli, D. (1979). *The Queen's Police: The Origins and Development of the Metropolitan Police, 1829–1979*. London: Hamish Hamilton.
20. Emsley, C. (2002). The history of crime and crime control institutions. In M. Maguire, R. Morgan and R. Reiner (Eds.), *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press, 57–76.
21. Mason, G. (2004). *The Official History of the Metropolitan Police*. London: Carlton Publishing.
22. Rogers, C. (2004). From Dixon to Z Cars- the Introduction of Unit Beat Policing in England and Wales. *Police History Journal*, 19, 10–14.
23. Haggerty, Donald F. (1997). Friendship: A Metaphor for Moral Advancement? *New Blackfriars*, 78 (916), 291–300.
24. Horvath, F., Meesig, R.T. & Lee, Y.H. (2001). *National Survey of Police Policies and Practices Regarding the Criminal Investigations Process: Twenty-Five Years After Rand (Final Report [NCJRS 202902])*. Washington DC: National Institute of Justice.
25. ACPO (1978). *Third Report of the Working Party on a Structure of Criminal Intelligence above Force Level (the Pearce Report)*. London: Association of Chief Police Officers.
26. ACPO (1986). *Report on the Working Party on Operational Intelligence (the Ratcliffe Report)*. London: Association of Chief Police Officers.
27. ACPO (1996). *Report on International, National and Inter-force Crime*. London: Association of Chief Police Officers.
28. Newburn, T., Williamson, T. and Wright, A. (Eds.) (2007). *Handbook of Criminal Investigation*. Cullompton: Willan Publishing.
29. Gregory, E. (1967). *Unit Beat Policing – implications on the experiments and implications of a widespread adoption of the system*. London: Home Office Police Research and Planning Unit.

30. Amey, P., Hale, C. & Uglow, S. (1996). *Development and Evaluation of a Crime Management Model*: Police Research Series Paper 18. London: Home Office.
31. HMIC. (1997). *Policing with Intelligence: Criminal Intelligence*. Retrieved from <http://www.nationalarchives.gov.uk/ERORecords/HO/421/2/hmic/pintell.htm>.
32. Home Office (2002). *The National Policing Plan 2003/2006*. London: HMSO.
33. Modafferi, Peter & Philip Lynn (1999). *Local Law Enforcement and Intelligence Led Policing / Intelligence Models and Best Practices*. Lawrenceville, NJ: International Association of Law Enforcement Intelligence analysts.
34. International Association of Chiefs of Police (2003). *Criminal Intelligence Model Policy*. Alexandria, VA: IACP.
35. National Criminal Intelligence Service (2000). *National Intelligence Model*. London, U.K.: National Criminal Intelligence Service.
36. International Association of Chiefs of Police (2002). *Criminal Intelligence Sharing: A national plan for intelligence-led policing at the local, state and federal levels, report from the IACP Intelligence Summit*. Alexandria, VA: International Association of Chiefs of Police.
37. Whitaker, R. (1999). *The End of Privacy*. New York: The New York Press.
38. IACP (2003). *Criminal Intelligence*. IACP National Law Enforcement Policy Center, Alexandria Virginia.
39. Brown, S. (2007). The meaning of criminal intelligence. *International Journal of Police Science and Management*, 9(4), 336–340.
40. Peterson, M.B. (1994). *Applications in Criminal Analysis: A Sourcebook*. Westport, CT: Praeger Publisher.